

## **EAPN-Fin: Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle**

### **Asia: HE 13/2024 vp / Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta**

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa lausunto- ja kuulemispyynnöstä. Valitettavasti meillä ei tällä kertaa ollut mahdollisuutta osallistua kuulemistilaisuuteen valiokunnassa 16.4.2024, jätämme kirjallisen lausunnon.

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin vastustaa työttömyysturvalain ja muiden lakipakettiin sisältyvien lakien muuttamista ehdotetulla tavalla. Muutokset tulevat heikentämään valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien asemaa. Jo nyt köyhyyttä kokevien ihmisten ja lapsiperheiden riittävä toimeentulo on vaikeaa ja ehdotetut heikennykset syventävät köyhyyttä. Muutokset heikentävät myös ikääntyvän väestön toimeentuloa ja eläketurvaa.

Uudistusten yhteydessä on vedottu pohjoismaisiin käytäntöihin. Suomalaisten työttömien sosiaaliturva on huono muihin Pohjoismaihin verrattuna. Uudistukset heikentäisivät tasoa entuudestaan ja veisivät meidät yhä kauemmaksi muiden Pohjoismaiden tilanteesta.

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin on syvästi huolissaan siitä, miten Suomessa toteutuu Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva tavoite, jossa Suomi on sitoutunut vähentämään köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää 100 000:lla vuoteen 2030 mennessä. Kolmasosan tästä määrästä tulisi olla lapsia. Nyt hallituksen suunnittelemat leikkaukset eivät tue tätä tavoitetta.

### **Taustaa**

Tilastokeskuksen mukaan 873 000 henkilöä eli 15,9 % kotitalousväestöstä oli vuonna 2022 köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Vuonna 2023 noin 7,5 % ihmisistä kuului kotitalouksiin, joilla oli suuria vaikeuksia kattaa tuloillaan tavanomaiset menot. Osuus oli merkittävästi suurempi kuin edellisvuosina. Vuonna 2022 osuus oli 6,2 % ja vuonna 2021 noin 5,9 %.

Työttömyys on köyhyyden yleisin syy. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaita työttömiä oli vuoden 2024 tammikuussa 231 000, mikä oli 20 000 enemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 92 200, mikä on 7 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

### **Ehdotetut muutokset työttömyysturvaan**

Sosiaaliturvaa koskevat jo tehdyt leikkaukset ja nyt esillä olevat työttömyysturvan uudistukset on valmisteltu lyhyillä aikatauluilla, jolloin lausuntoihin ja kuulemisiin on jäänyt vain vähän aikaa. Arvioinnit leikkausten yhteisvaikutuksista samoille ihmisille tai ihmisryhmille ovat puutteellisia. EAPN-Fin katsoo, että lakien valmistelussa tulee tarkemmin arvioida muutosten vaikutuksia. Hyvä lainvalmistelu tarvitsee riittävästi aikaa ja ihmisten osallistumista.

**Ansiosidonnaista työttömyysturvaa ei tule porrastaa.** Mikäli työttömyys pitkittyy, taustalla on usein koulutukseen, osaamiseen tai terveyteen liittyviä syitä, joista moniin työtön ei itse pysty vaikuttamaan. Ensisijaista on selvittää työnhakijan tilanne ja palvelutarve. Riskinä ansiosidonnaisen nopeassa ja

jyrkkätahtisessa porrastamisessa on, että työnhakijoita putoaa enenevästi perusturvalle. Todennäköisesti toimeentulotuen tarve kasvaa työnhakijan taloudellisen niukkuuden lisääntyessä. Tämä puolestaan voi lisätä valtion menoja toimeentulotukeen.

**Työttömyysturvan porrastaminen voi kohdentua siirtymäsäännöksen myötä lisäpäiviin oikeutetuille** henkilöille ikäluokissa 1961–1964. Tämä ehdotus ja sen tarkoitus on varsin epäselvästi mainittu itse tekstissä, joten se tulee jättää pois lakiehdotuksesta ja valmistella uudelleen.

**Palkkatuen työssäoloehdot ei tule muuttua.** Palkkatuen tulee jatkossa kerryttää työssäoloehdot täysimääräisesti ilman poikkeuksia. Palkkatuella työskennelleet ovat pitäneet palkkatukityötä itselleen ”lottomoittona”. Se on antanut sosiaalista hyvinvointia ja ennakoitavissa olevaa taloudellista turvaa. Palkkatukityö on pitkäaikaistyöttömille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville ollut miltei ainoa mahdollisuus päästä työmarkkinoille.

Palkkatuen työssäoloehdon aiottu muutos ei kohtelee yhdenvertaisesti työntekijöitä. Palkkatyössä kertyy työssäoloehdot, mutta jatkossa palkkatuella tehty työ ei tätä ehtoa täytä. Tämä on yksilön kannalta eriarvoistavaa. Se heikentää jo ennestään heikossa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten tilannetta.

Mikäli palkkatuettu työ ei enää kerrytä työssäoloehdot, se tulee vaikuttamaan palkkatuetun työn kiinnostavuuteen. Esimerkiksi järjestöt ovat palkkatuen avulla pystyneet työllistämään ja hoitamaan kuntouttavaa työtoimintaa. Palkkatuen vähentäminen ja/tai lopettaminen vaikuttaa kolmannen sektorin kykyyn järjestää tukitoimintaa sitä tarvitseville.

### **Työllistämistä ja palvelun järjestämistä koskevien velvoitteiden kumoaminen**

Työttömyysturvan ikäsidonnaisten poikkeusten osalta ehdotetaan, että palkansaajan työssäoloehdot ei voisi jatkossa kerryttää työllistymistä edistävällä palvelulla. Lisäksi esitetään, että työvoimaviranomaisen työllistymistä edistävän palvelun tarjoamista koskevaa velvoitetta samoin kuin kunnan työllistämisvelvoitetta (velvoitetyö) koskeva sääntely kumottaisiin.

EAPN-Fin ei kannata tätä esitystä. Valmiiksi huonossa työmarkkina-asemassa olevien tilanne heikkenee entisestään, jos kuntien työllistämisvelvoite poistetaan. On kuntien ja kuntalaisten etu, että työtä tarjotaan ja työpaikkoja haetaan myös sellaisille henkilöille, jotka eivät työllisty avoimille työmarkkinoille.

EAPN-Fin ei myöskään kannata ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luopumista. Ikääntyneet työnhakijat kokevat merkittävää ikäsyrajintää. Velvoitetyön poistaminen ja työssäoloehdon kertymisen poistaminen palkkatuetusta työstä pienentävät eläkettä ja ovat riski eläkeläisköyhyyden kasvulle.

11.4.2024 Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Finin puolesta

Leena Eräsaari, puheenjohtaja, 040 836 7738, leena.erasaari@gmail.com  
Marjatta Kaurala, hallituksen jäsen, 050 344 7582, marjatta.kaurala@rets.fi  
Leena Valkonen, hallituksen jäsen, 040 827 2544, leevalkonen@gmail.com